

Rákosligeti Magyar-Lengyel Baráti Kör

2006. évi beszámolója

I. negyedév

2006. január 20. Évnyitó

A Magyar-Lengyel Baráti Kör évnyitó összejövetelére került sor a Csekovszky Árpád Művelődési Házban. Csekovszky Árpádné köszöntötte a januárban névnapot ünneplő klubtagokat. Elmondta, hogy a magyar kultúra napján Kölcsey Ferenc (1790-1838) „Himnusz” című költeményének születését ünneplik.

Kölcsey Ferenc a Himnusz költője, a reformkor vezető lírikusa, a magyar értekező próza megteremtője, nagy nemzetnevelő, a magyar elvi kritika egyik legnagyobb képviselője Bajza József mellett, példamutató közember, szó és tett egysége jellemzi.

Gyermekkorában himlővel fekszik otthon, mikor az égő kályha kipattanó szikrája fél szemére megvakítja. Félszeg, visszahúzódó. Hatévesen édesapját, tizenegy éves korában pedig édesanyját veszti el. Borongásra való hajlam, befelé forduló egyéniség jellemezte. Sokat olvasott, több nyelven beszélt, jelentős antik műveltséggel rendelkezett. Életében a szigorú republikánus elvek követője, mesterének, szinte atyjának tekinti Kazinczyt. Fiatalon a klasszicista normához ragaszkodott.

A Himnusz *keletkezési dátuma* 1823. január 22. Nyomtatásban először 1828-ban jelenik meg az Aurorában. Erkel Ferenc zenésíti meg. A „Himnusz” válságos korban, I. Ferenc abszolutizmusa idején születik.

2006. február 24. Klubnap

A Magyar-Lengyel Baráti Kör összejövetelére került sor a Csekovszky Árpád Művelődési Házban.

2006. március 26. Jazz Presso

A Dózsa Művelődési Ház „Jazz Presso” keretében az ország legnevesebb művészeivel találkozhatnak rendszeresen a vasárnapi koncerteken. A kéthetenkénti gyertyafényes rendezvények kellemes kikapcsolódást ígérnek a zenekedvelőknek. Házigazda: Martonosi György

A színpadon világsztárok léptek fel: **Wlodek Pawlik Trio**

Wlodek Pawlik

zongora

Pawel Panta

bőgő

Cezary Konrad

dob

„Pawlik a jazz Vladimir Horowitzra. Önmagában is jelenség. Mindenkinek meg kell hallgatnia őt!”
(Eric van't Groenenvout)

Ehhez a zseniális zongoristához csatlakozik bőgőn Pawel Panta, aki a legrangosabb lengyel muzsikusokkal játszik együtt, valamint a napjaink legjobb lengyel dobosának tartott Cezary Konrad.

A triót a XVII. kerületi polonia tagjai köszöntötték. A művészek dedikálták a CD-jüket, és bejegyzést tettek az Emlékkönyvbe.

2006. március 31. „A mosoly országa”

Dr. Szombathy Gyula ny. ref. lelkipásztor a Magyar-Lengyel Baráti Kör és a Budapest Főváros XVII. kerületi Lengyel Kisebbségi Önkormányzat képviselői körében elmondja húsvét ünnepi megemlékezését.

Ezt követően Szalay Miklós karigazgató, Kiss Péter és Dónusz Katalin előadóművészek Lehár Ferenc „A Mosoly Országa” című operettjének részleteit adták elő.

2006. április 29-30. Tokaj-Sárospatak

A Magyar-Lengyel Baráti Kör Tokaj-Sárospatak útvonalon tett szép kirándulást II. Rákóczi Ferenc nyomában. Tokaji pincelátogatás mellett Sárospatak, és a pataki vár látogatása is szerepelt a programban.

2006. május 27.: Rákosligeti majális

A Csekovszky Árpád Művelődési Ház szervezésében tartott Rákosligeti majálison a Magyar-Lengyel Baráti Kör tagjai is részt vettek. Puskás Mária, Puskás Zoltán és Bodócs Marisa önálló asztalkánál tájékoztatták a megjelenteket a lengyel turisztikai lehetőségekről és a KUBU termékekről.

2006. május 26.: Bem József Lengyel Kulturális Egyesület

A Bem József Lengyel Kulturális Egyesület meghívására a Magyar-Lengyel Baráti Kör összejövetelét a Nádor utcában tartották. A meghívó Eugeniusz Korek elnök és a vendégek nevében Puskás Mária köszöntötte a megjelenteket.

2006. május 16-18.: Lengyelországi kirándulás

A Magyar-Lengyel Baráti Kör hagyományos tavaszi kirándulását Dél-Lengyelországba vezette. Az első látnivaló a szlovákiai Árva vára volt. Ezt követően Ó-Szandec (Stary Sącz) látnivalója, Szent Kinga kolostora, majd Krakkó és Tarnów látnivalói, köztük Bem József tábornok emlékműve és sírhelye szerepeltek a programban. Tarnówban meglátogatták a Tarnówi Magyarbarátok székhelyét. Limanowa katonai temetőjében az 1915. évi harcokra emlékeztek.

2006. június 23.: Bem József Lengyel Kulturális Egyesület

A Bem József Lengyel Kulturális Egyesület meghívására a Magyar-Lengyel Baráti Kör képviselői Eugeniusz Korek elnök meghívására az egyesület székhelyén tartották a Szent Iván-éj rendezvényét.

2006. szeptember 29. Rákoscsaba, Csiga Ház:

2006. október 27. Emlékezés

HALOTTAK NAPJA – november 2.; az elhalt családtagokra, rokonokra, ismerősökre való emlékezés ünnepe, amely a halál utáni élet egyetemesen elterjedt hitében gyökerezik.

Az ókori rómaiak *feralia* ünnepén emlékeztek halottaikra. A keresztény vallásban a *halottak napja* a clunyi bencés szerzetesrendből terjedt el a 11. században. Összekapcsolódik a *mindenszentek napjával* (november 1.), amely a katolikusok számára azoknak az üdvözlteknek a közös ünnepe, akiket nem avattak szentté, illetve a naptárban név szerint nem kaptak önálló időpontot.

A néphagyományban a hazalátogató halottak számára ételt, italt készítettek (só, kenyér, pohár víz, teríték), alamizsnálkodtak (kóduskalács, szegények megvendégelése). A naphoz fűződő munkatilalom (pl. nem szabad mosni, nehogy a család halottai vízben álljanak; aki mezei munkát végez, az keléssé lesz) és a halottak miséje tükrözi a halállal kapcsolatos paraszti hiedelmeket (hazajáró halott) is.

Az ünnep napjainkban általánosan ismert szokásai a sírok gondozása, földísztítése virágokkal és a gyertyagyújtás (világítás). Angolszász hatásra legújabbán terjed a *Halloween*, a kelta, ókori római és keresztény kultúrelemek keveredéséből született szokás.

2006. november 24. Andrzejki:

Puskás Mária elmondta, hogy az Andrzejki (András nap) mind Lengyelországban, mind pedig Magyarországon a téli időszakra való előkészület, az advent előtti első jeles ünnepnap.

András a görög eredetű *Andreiasz* névből ered. Jelentése: férfi, férfias. Az Andornak az *Andronicus* név régi magyaros alakja. András napja a néphagyományban jeles nap, a téli évnegyed kezdőnapja, mindenféle bűbájosságra, varázslásra, szerelmi praktikákra alkalmas, a legjelentősebb házasságjósoló nap. A közös jóslások többnyire a fonóban történtek – ólomöntéssel, gombócfőzéssel. A gombócba egy-egy férfinév rejtettek, amelyik elsőnek jött fel a víz tetejére, az lett az illető férjének neve. A moldvai és gyimesi magyarok ezen a napon a farkasok ellen megfokhagymázták az ajtókat, hogy azok ne vigyék el a jószágot. A gazdasági élet szokásai közül a legfontosabb, hogy ezen a napon el lehet kezdeni a disznóvágásokat, hisz elég hidegek járnak már, kifagy a hús.

Szent János elbeszélése szerint András egyike annak a két tanítványnak, akik először követték Jézust. Kezdetben Keresztelő János tanítványai közé tartozott, de amikor meggyőződött róla, hogy Jézusban megtalálták a Messiást, hozzá csatlakozott.

A Márk-evangélium szerint Jézus maga hívta meg Simonnal és Zebedeus fiaival, Jakabbal és Jánossal együtt a Galileai-tó partján. András jelen van, amikor Péternek, Jakabnak és Jánosnak az utolsó időkről beszél Jézus az Olajfák hegyén, és Fülöppel ő viszi a pogányokat Jézushoz az utolsó napokban.

Az újszövetségi apokrif iratok, különösen az András Cselekedetei sok részletet közölnek az apostol életéből, de ezek történeti hitelessége nagyon kérdéses. Az apostolok szétválása után András Kisázsia tartományban a Fekete-tengertől délre fekvő vidéken, Thrákiában és Görögországban hirdette az evangéliumot. Biztosnak látszik a hagyománynak az az adata, hogy 60-ban az achaiiai Petra városában keresztre feszítették. Keresztjének szarait nem derékszőgben, hanem átlósan ácsolták, ezért nevezik András-keresztnek ezt a formát.

Dallos Zsuzsa tanárnő Fekete István Siska c. novelláját olvassa fel. Elmondja, hogy Fekete István (Gölle, 1900. január 25. – Budapest, 1970. június 23.) író, számos ifjúsági könyv és állattörténet írója volt. Barátjával, Csathó Kálmánnal együtt az „erdész-vadász-irodalom” legismertebb művelője.

2006. december 15. Karácsony:

Karácsony a kereszténység jelentős ünnepe, Jézus születésnapja. Napjainkra családi vonatkozása felerősödött, a szeretet, az összetartozás, az ajándékozás ünnepe lett.

A karácsony előzményei

Amióta az emberiség földműveléssel, állattartással foglalkozik a napfénynek, a meleg tavaszi és nyári hónapoknak óriási szerepük van az emberi társadalmak életében. Az emberek táplálékukat a meleg időszakokban tudták megtermelni, ilyenkor bőség és jólét jellemezte a közösség életét, szemben a hideg téli napokkal, amikor az éhezés, a hideg és a sötét kerítette hatalmába az embereket.

Érthető tehát, ha az ókori népek hálaadó, köszöntő rítusokkal ünnepelték a téli napfordulót, amely időponttól kezdve a nappalok egyre hosszabbodnak, átvitt értelemben a fény győzedelmeskedik a sötét éjszaka felett. Ezeknek a rítusoknak az is a szerepük volt, hogy az elcsigázott emberekbe reménységet, hitet öntsenek, hogy könnyebben viseljék azt az időt, ami a tavasz beköszöntéig hátravan.

Az ókori Rómában a december 17 - 24. közötti időszakban tartották a Szaturnália ünepeket. Szaturnusz a földművelés, a paraszti munkák istene a római hitvilágban. Az emberek nagy lakomákkal, ivászatokkal, tánccal, zenével ünnepelték Szaturnuszt, szokásban volt a szolgák megajándékozása, és bizonyos munkák tiltva voltak. A házaikat örökzöld borostyánágakkal díszítették. A naptárreformig a Római Birodalomban az új év kezdete is ekkorra esett.

A mai értelemben vett, keresztény karácsonyról a IV. század óta emlékezünk meg, eredetileg december 25-e Jézus születésnapja, az előző este karácsony vigíliája, más szóval karácsony böjtje vagy Szenteste, 26-a pedig az ünnep második napja.

December 24.

Karácsony vigíliája

Hagyományosan ezen a napon állítjuk fel a karácsonyfát és ezen az estén ajándékozzák meg egymást a családtagok Magyarországon. Az ajándékozás szokásának eredete bizonyos elméletek szerint a Napkeleti Bölcsék történetére vezethető vissza, akik a csecsemő Jézusnak ajándékokkal hódoltak Betlehemben. Karácsony megünneplése a kereszténység terjedésével az egész világon elterjedt, bár vannak természetesen különbségek az egyes országok szokásai között.

Karácsony csodája

A karácsony éj varázslatát valószínűleg mindnyájan ismerjük. Bár napjainkra az ajándékozás rendkívül fontos momentumra lett az ünnepnek, mégis a karácsony éj misztikuma, csodája nem múlt el. Ez az ünnep, melynek valódi tartalma a legelevenebben él ma is. Karácsony este minden elcsendesedik, a közlekedés leáll, és ha olyan szerencsénk van, hogy hó is esett, a csend még teljesebb. Míg advent a reményteli várakozás ideje, a Szenteste maga a megvalósult és beteljesedett csoda, a Megváltó születésének napja. A képzőművészetben, a zenében talán a legtöbbször feldolgozott téma.

Jézus születésének története

Anyja, Mária, Józsefnek a názáreti ácsnak a jegyese volt, de még mielőtt egybekeltek volna, Mária gyermeket fogant a Szentlélek erejéből. József a judeai Betlehembe ment Máriával, mert Augusztusz császár rendelete szerint összeírás volt. Ott tartózkodásuk alatt jött el a szülés ideje, de mivel szállást nem kaptak, Mária egy jászolban hozta világra gyermekét. A pásztoroknak, akik a puszta legeltették a nyáját, megjelent az Úr angyala, és tudatta velük, hogy megszületett a Megváltó. A pásztorok meg is találták Betlehemben Máriát és a Kisdedet, hódolatukat fejezték ki az Isten fiának. (Más változatban a Napkeleti bölcsék kaptak jelet Jézus születéséről, ők keresték fel a kisdedet, és ajándékokat vittek neki.)

Karácsonyfa állítás

A karácsonyfa előzménye a pogány hagyományokban a termőág, zöldág házba vitele, illetve a ház és a ház környékének örökzöld ágakkal díszítése. A szokást ismerték a kelták, náluk a fagyöngy, a magyal és egyéb örökzöldek játszották a főszerepet. Magyarországon a zöldág általában rozmarin ágacska, nyárfá vagy kökénybokor ága. A gerendára függesztették fel, aranyozott dióval, piros almával, mézesbábbal, szalmafigurákkal díszítették. A diónak rontást űző erőt tulajdonítottak, a gyümölcs a bőség, egészség jelképe, a szalma pedig a betlehemi jászolra emlékeztet. A karácsonyi ág később fejlődött kis fácskává, amit szintén a házba vittek, és különféle módon díszítettek. Feljegyzések szerint az első hagyományosnak mondható karácsonyfát freiburgi pékinasok állították a város kórházában a XV. században. Átvitt jelentése a hagyományosan pirossal ékesített fenyőnek az életfa, a természet évről-évre megújulása, körforgása. A fán látható girland (vagy boa!) a paradicsomi rosszra csábító kígyót jelképezi, az alma a tudás fájáról szakasztott gyümölcsre emlékeztet (ennek mintájára alakultak ki később a piros, arannyal díszített üveggömbök), a gyertyák pedig a fény, a nap, keresztény felfogás szerint Jézus szimbólumai.

A manapság megszokott díszes, üveggömbökkel, szaloncukorral felállított fa német protestáns hatásra terjedt el bécsi közvetítéssel, kezdetben az arisztokrácia és a városi polgárság körében. A feljegyzések szerint először Brunswick Teréz martonvásári grófnő állított karácsonyfát. Magyar paraszti életben a mai értelemben vett karácsonyfa állítás szokása, házilag főzött szaloncukorral, a fa alá helyezett betlehemmel csak a XX. században terjedt el. A szegény paraszti családokban a II. világháború végéig megmaradt a zöldág állítás szokása, sőt volt ahol a jó szaporulat reményében az istállóba is vittek belőle. A karácsonyfát hagyományosan Vízkeresztkor (január 6.) bontják le.

Karácsonyi ünnepi vacsora

A karácsonyi asztal a néphagyományban fontos szerepet játszott az ünnepkor. Mind az asztal díszítésének, mind az étkezésnek szigorú rendje volt. A feltálat fogásoknak mágikus erőt tulajdonítottak. A karácsonyi abroszt az év során még általában vetőabrosznak használták (ebből vetették az első gabonamagvakat, hogy bő termés legyen.) Az asztalra gabonamagvakat helyeztek, ebből adták a baromfiaknak, hogy jól tojjanak, az asztal alá pedig szalmát tettek, annak emlékére, hogy Jézus jászolban született. Később ezt a szalmát a jószág alá tették, hogy egészséges legyen, de volt ahol a gyümölcsfákra is kötözték belőle, jó termést remélve. A szigorú rituálékhoz tartozott, hogy a gazdaasszony nem állhatott fel vacsora közben az asztaltól, hogy jól tojó tyúkjai legyenek. Az ételek közül előnyben részesítették azokat, amelyek bőséget, jó termést ígértek a háziaknak.

Innen a bab, borsó, lencse, mák, dió, hal a (halpikkely miatt) megjelenése a karácsonyi asztalon. A fohagyma az egészséget, a méz (mézesbáb) az élet édességét jelképezte. A kalácsból, almából az első falatokat szétosztották egymás között, hogy a család mindig összetartsa. A karácsonyi morzsát összeszedték, és az állatoknak adták, hogy termékenyek legyenek, de jó volt betegek gyógyítására, rontás elűzésére is. Sok helyen este az asztalt nem szedték le, hogy a betérő kis Jézus ne maradjon éhes.

A paraszti étkezési szokások alapjai ma is megtalálhatók karácsonyi étrendünkben. Gyakoriak a halból készült ételek, de angolszász befolyásra elterjedt a pulyka is. A borleves egyértelműen a nagypolgári étkezési kultúra része, a mákosguba viszont a paraszti hagyományból ered, csakúgy, mint az elmaradhatatlan beigli (a diós, mákos kalács).

Lengyelország

Lengyelországban a karácsony elsősorban keresztény (katolikus) ünnep, de természetesen családi jellege is igen erős.

Egy nagyon szép szokással kezdődik a karácsonyi ünnepekör a lengyeleknél. 24-én este az eget kémlelik kicsik és nagyok, arra várva, hogy meglássák az első csillagot. Ez Lengyelországban a Betlehemi csillagot jelképezi, melyet ők Gwiazdkának neveznek. Aki először észreveszi a legelső csillagot, ezt kiáltja, ekkor a családtagok köszöntik karácsony ünnepét és egymást.

A karácsonyi böjt szellemében karácsony vigiliáján, azaz 24-én éjfélig nem esznek húst. Az ünnepi asztal alá szalmát és szénát terítenek, arra emlékeztetve, hogy a kis Jézus jászolban született. Érdekes babona, hogy a karácsonyi asztalnál páros számú embernek kell ülni, ellenkező esetben szerencsétlen lesz valaki közülük. A hagyományos ételek közül nagyon kedvelt a céklaleves, a mákos kalács és a hal. Készítenek erre az alkalomra kompótot is 12 féle gyümölcsből, megemlékezve Jézus 12 apostoláról (tanítványáról). Ha befejezték a vacsorát még maradnak az asztalnál a házigazda jelére várva, hogy egyszerre álljanak fel, ugyanis aki először kel fel az asztaltól, az fog a jövő évben a legelőbb meghalni, tartja a babona.

Karácsonyfát a lengyelek is állítanak természetesen, a népművészetben gyakorta mogyoróval, almával, papír- vagy tojásból díszekkel ékesítik.

Karácsonykor énekesek járnak házról-házra, szerencsét kívánva a háziaknak, akik megvendégelik őket. Az éjféli misére együtt megy a család. Nagy a hagyománya a templomokban a betlehemi jászol, a szopka ábrázolásának.